

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא ק"א

עין משפט
נר מצוה

- (א) לעיל ע"י לקמן ק"א.
- (ב) לעיל ק"י ו"ז מ"ג.
- (ג) לקמן ק"ב ד"ה שכתב שגי' מה"י (א) ולקמן ק"ג: (ד) הי"ל מ"ז.
- (ה) דף ק"א: (ו) ד"ה משום אחר ד"ה ה' שמת.
- (ז) ע"ז: (ח) לקמן ק"ב: (ט) ויקרא ט"ז: (י) ולקמן ק"ג: (יא) ע"ז.

הגהות הב"ח

מוקף רש"י

שכיר בזמנו. אם טעו
במקן ומן גביות ושיבוש
מה: נשבע ונטול. אם
זיום שאל מתלמידי חכמים.
נשבע שלא קיבל ונטול. זה
אחד מן הנשבעים ונטילין
האמורים במשפט שבעות
(מת): שחקנו לו חכמים
דקפוליה לנשבע מעל
הבית ושדויה אסירי. משום
דבעל הבית ערוד פועליו.
וכסבורים נמשכת שבעות
לחבירו. אבל בעלמא אפילו
זיוס זמני מאמן לומר
פרעמקן כבר ועבדיעת
היפת שהטילו חכמים על מי
שאינו מודה בתקנת דלתי
ק"א

וזה לפי שאין פעולתו עליו. ולא קרינא ביה פעולתו אחך: ואימא
לכו וכו'. דאי לא משתלמינא לא עברנא: אגרי להדדי. כשהיה
האחד נרץ לפועלים חבירו פוסק עמהן ואמר להן שכרכם על
בעל הבית: הני שוקאי דסורא. בעלי בתים של סורא שאין
מגייעין למעות עד יום השוק: לא
עברי. על שכן פועליו: מידע ידעי

דעל יומא דשוקא סמיכי. להגיע
למעות הלכן אפילו אית ליה מעות
גביה לא עבר דלדעתא דהכי איתגר
ליה וכיון דמיימא קמא לא עברי תו
ליה עברי כדאמרין לעיל (א) שאינו עובר
עליו אלא ביקר ראשון: **אבל משום**
כל תשא עובר. מיום השוק ואילך:
שכיר שעות דיום. שנטכר לו מן
הבקר עד חלות: **גובה כל היום.**
דאם כלתא שכירתו מנחות ואיכא
כל תשא: שכיר שעות דלילה גובה
כל הלילה. ולכשיעלה עמוד השחר
עובר משום כל תלין דאם נשמענד
לו קודם לכן: **ושמאל אמר שכיר**
שעות דיום הוא גובה כל היום.
דקאמר תו ואין לילה הולך אחר יום
אצל שכיר שעות דלילה גובה כל
הלילה וכל היום שזיוס הולך אחר
הלילה. הואיל ושכירתו כליל יום זה
ולא דמי לשכיר יום דאחמול שאינו
גובה אלא כל הלילה: **טן שכיר**
שעות גובה כל הלילה וכל היום.

נשאלתא שמאל מוקי לה בשכירות
שעות דלילה אלא רב בנאי מוקי
לה: **לנרדין.** והכי קאמר שכיר שעות
יש שגובה כל הלילה ויש שגובה כל
היום וכדאמרין אלא: **י"א בלילה וכו'.**
אלמא הואיל ומשכר פעולתו כלילה
הוה ליה שכיר שעות דלילה וקתני
גובה כל הלילה וכל היום: **משום לא**
סגול. דאם אוקמיא בנאייה נשך
(דף ס"ה). לכובש שכר שכיר דאי גול
ממש מלא דרביית ואוהא נפקא:
ה' שמוס. חמשה לאוין לא תעשוק
את רעך ולא תגול ולא תלין ולא
תעשוק שכיר עני ואציון זיומו תמן
שכרו ולא תבוא עליו השמש ועשה
זיומו תמן: **שם שכירות.** כולוה בחד
ודאי לא משכחת לה אלא הכי קאמר
עצירות כל השמות הללו בשם שכירות
הן יש מהן בשכירות לילה יש מהן
בשכירות יום: **גול.** משמע שאכסו
נידו מידו ממש טפי מעושק דכתיב
(שמאל ב ג) ויגול את החיית מיד
המלכי וכן בבעלי שכם (שופטים ט)
ויגול את כל אשר יעבור עליהם
נדחך: **תקוף לה רב ששא.** על
כרחי עושק דקא כפר ליה הוא
מדמייביה עליו גמורת כהניס קרבן
שזעה דכתיב (ויקרא ה) וכחש
נעמיתו בפקדון או בתשומת יד וגו':

אמר ליה לשמעיה זיל אגיד לך פועלים. לא משום שהיה דעמו
לדמות אלף היה ירא שלא יהא פניו ליתן להם ואפילו
משום כל תשא לא היה עובר כיון שהוא עשוק במלאכה אחרת:
מתקוף לה אבוי איזהו גול בו? מימה וכי לא ידע אזני דרב

ששט מוקי לה בצויה ליה והדר כפריה
וי"ל דסבר אבוי דלית לן לאוקמי גול
דומיא דעשק וכי היכי דלא קאי
וכחש אעשק לא קאי נמי אגול אלא
תחילת גול דקרא ומחילת עושק הוא
כימוש ולא דייק כדדייק רב ששט
בסמוך דהכא כתיב או בגול והכא
כתיב או עשק בלא צ"ח:

או עשק כתיב. לא גרסינן שעשקו
ככר: **ולמה ה"קן הכתוב**
לעבור עליו בשני צ"ח. לאו משום
דכתיב גול ועשק שניה בשלוש דייק
אלא משום דכתיב תרי לאוין מימה
בשלמא הכא חילקן כדי לעבור עליו
בשני לאוין אצל גבי אשם גזילות למה
נכתבו שניהם או בגול או עשק:
מאחיק
כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה ושמאל אמר שכיר שעות דיום
גובה כל היום ושכיר שעות דלילה גובה כל הלילה וכל היום תנן שכיר שעות
גובה כל הלילה וכל היום תיובתא דרב אמר לך רב לצדדין קתני שכיר שעות
דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה תנן היה שכיר שבת
שכיר חרש שכיר שנה שכיר שבוע יוצא ביום גובה כל היום יוצא בלילה גובה
כל הלילה וכל היום אמר לך רב תנאי היא דתניא שכיר שעות דיום גובה
כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה דברי ר' יהודה ר"ש אומר
שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה וכל
היום מכאן אמרו ד"ב הכובש שכר שכיר עובר בה' שמות (א) הללו ועשה
משום יביל תעשוק את ריעך ומשום יביל תגזול ומשום יביל תעשוק שכיר
עני ומשום יביל תלין ומשום יביומו תתן שכרו ומשום יביל תבא עליו השמש
הני דאיכא בימימא ליכא בליליא דאיכא בליליא ליכא בימימא אמר רב חסדא
שם שכירות בעלמא איזהו הוא עושק ואיזהו גול א"ר חסדא ילך ושוב לך
ושבו זה הוא עושק יש לך בידי ואינו נתון לך זה הוא גול מתקוף לה רב
ששת איזהו עושק שחייבה עליו תורה קרבן דומיא דפקדון דקא כפר
ליה ממונא אלא אמר רב ששת נתתיו לך זהו עושק יש לך בידי ואינו
נתון לך זה הוא גול מתקוף לה אבוי איזהו הוא גול שחייבה עליו תורה
קרבן דומיא דפקדון בעינן דקא כפר ליה ממונא אלא אמר אבוי לא שכרתיך
מעולם זה הוא עושק נתתיו לך זה הוא גול ולרב ששת מאי שנא עושק
דקשיא ליה ומאי שנא גול דלא קשיא ליה אמר לך גול דגזליה והדר
כפריה אי הכי אפילו עושק נמי דהדר כפריה הכי השתא בשלמא התם כתיב
⁵ או בגול מכלל דאודי ליה מעיקרא אבל גבי עושק מי כתיב או בעושק
⁶ או עשק כתיב שעשקו כבר רבא אמר זה הוא עושק זהו גול ולמה חלקון
הכתוב לעבור עליו בשני לאוין: **מתני'** יאחד שכר אדם ואחד שכר
בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ויש בו משום
לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר אימתי בומן שתבעו ילא תבעו
אינו עובר עליו המחנה אצל חנוני או אצל שולחני אינו עובר עליו
⁷ שכיר בומנו נשבע ונטול ⁸ עבר זמנו אינו נשבע ונטול ⁹ אם יש
עדים שתבעו ¹⁰ (בזמנו) הרי זה נשבע ונטול יגר תושב יש בו משום ביומו
תתן שכרו ואין בו משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר: **גב' מני**
מתני' לא תנא קמא דמאחיק ולא רבי יוסי ברבי יהודה מאי היא דתניא

ק"א א מ"י פ"ח מהל'
שכירות הל' ד סמג
לאוין קפא טשי"ע ח"מ
ס"י שלט ספי"ז:
ק"ב ב טשי"ע שם ספי"ע
ט:
ק"ג ג מ"י שם הלכה ב
טשי"ע שם ספי"ד:
ק"ד ד מ"י שם טשי"ע
שם ספי"ג:
ק"ה ה מ"י פ"ח מהל'
גזילה ואבדה הל' ג
ד סמג לאוין ק"ו ט"ו
טשי"ע ח"מ ס"י שש"ע ספי"פ
ז וספי"ח ח' ודלא כסג"ין
וע"ש:
ק"ו ו ז מ"י שם פ"ח
הלכה א ו הלכה ב
סמג עש"ן ע"ג:
ק"ז ח מ"י פ"ח מהל'
שכירות הלכה א סמג
לאוין קפא טשי"ע ח"מ
ס"י שלט ספי"א:
ק"ח ט י ב מ"י שם הל'
ד טשי"ע שם ספי"פ
ט:
ק"ט י ב מ"י שם הל' ו
ויצ"ח
והגהות משנה סמג שם
ט"ו ט"ז ט"ח ט"י ט"כ
ספי"ג:
ק"ב נ מ"י שם הלכה ב
סמג שם:

תורה אור השלם

- 1 לא תעשוק את רעך
ולא תגזול לא תלין
פעלת שכיר אתך עד
בוקר: ויקרא יט יג
2 לא תעשוק שכיר עני
ואביון מאחיק או מגרף:
אשר בארץ בשעריך:
דברים כד די
3 ביומו תתן שכרו ולא
תבוא עליו השמש כי
עני הוא ואציון הוא נשא
את נפשו ולא יקרא
עליך אל י' ויהיה בך
זמא: דברים כד טו
4 אל תאמר לרעך לך
ושבו וקח אתן יום ויש
אתך: משלי ג כח
5 נפש כי תחטא ומעלה
מעל בך וכחש בעמיתו
בפקדון את תשמתו די
או בגול או עשק את
עמיתו: ויקרא ה כא

אלא אמר רב ששא וכו'. לקמן פריך לרב ששא שחייב ליה ומו"ש גול דלא קשיא ליה: לא שכרתיך מעולם. לא דמי
לגול כי נתתיו לך דהא מודי ליה דעבד בהדיה וקא גול ליה: מ"ש גול דלא קשיא ליה. הא איזהו נמי גבי קרבן שזעה כתיב וחי
לא כפר שזעה היכא: **דגוליה והדר כפריה.** כל זמן שלא תבעו בנ"ד אלא צינו לדין עלמנו היה גזולו ואומר איני נתון לך וכשתבעו
בנ"ד כבר נשבע ועולם גול לא איקר ליה אלא א"כ אומר לו איני נתון לך: אי הכי עושק נמי. נוקמיא כרב חסדא בך ושוב ודקשיא
לך שזעה היכא כגון דהדר כפריה: הכי גרסינן הכי **השאל בשלמא הפס או בגול כתיב.** וכחש השתא מכלל דאודי ליה מעיקרא כלומר
וכחש נעמיתו בגול כמה שהיה גזולו עד עתה גמורת גול כחש עכשיו וכפר ומקודם כחש קריו גול: אבל הכא מי כתיב או
בעושק. דנימא וכחש בעושק דמעיקרא: או עשק כתיב. על ידי הכחשה עשוק: **שעשקו כבר.** משעה שהתחיל לתבעו עושקו
בכחשה ולא נקרא עשק על ידי דבר אחר קודם כחשה: **במתני'** שכר בהמה וכלים. יליף בגמרא: לא תבעו אינו עובר עליו.
בגמרא: יליף ליה דכתיב אית' מדעתך ולא מדעתו: **המחהו.** נתקן מכללו והעמידו אלל מנוי שהיה פועל נרץ לקנות פירות מחנוני ואמר לו
בעל הבית לחנוני תן לו כדייר פירות ועלי לשלם: או אמר לשלחני. תן לו כדייר מעות: **נשבע ונטול.** מפרש בגמרא: ואם יש עדים
שבעו. בזמנו: גר **תושב.** שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז ואוכל גזילות וטרפיפות: יש בו משום וכו'. מפרש בגמרא: **גב' מני**
מאחיק

(א) [מנייה יד:] (ב) ס"א
 ות"ק דמאריך וי"י צ"י הא
 רעך מאי עבדי כו' ועין
 רש"י (ג) כס"א: וכרי נכרי,
 (ד) כס"א נספך: וקסבר גול
 גוי מותר (ה) ולעיל ג' א.
 (ו) ודברים כדו' (ז) [סס].
 (ח) וי"א דתיקן. (ט) ועי'
 מוס' לעיל סא. ד"ה
 לעטרו].

מאריך פרט לאחרים. לא מעשוק שכיר עמי ואביון מאריך: **פרט לאחרים.** עובד כוכבים: זה גר אוכל נבילות. דלמידי ביה שערין (דברים יד) לגר אשר בשערין תחננה ואכלה: וכוונתו. על שכר ישראל ועל שכר צהמה וכלים וגר וגר מושב: **עובר בכל השמות הללו.** בין הכתובים

כאן ובין האמורים תורת כהנים וזהו חלק מפרש"י. **כזה** דיליף גזירה שיה לאיתווינהו הכא כדלקמן: **יש כזה משום כל תלין.** האמור תורת כהנים והוא הדין ללא מעשוק ולא תגזול דכתיב גביה. ומיהו של שכיר יוס ליתיה בשכיר לילה: ר' יוסי בר' יהודה וכו'. לקמן מפרש לה: **אין כזה אלא משום לא מעשוק שכיר וגו'.** דכתיב ביה כדלפניו דמריצי בהמה וכלים אבל ביומו תמן שכיר אע"ג דמקיץ ליה לא ולקמן מפרש טעמא: **קשיא גר מושב.** דמתניתין תמן אין צו משום כל תלין האמור תורת כהנים וצריייתא קמני כולן עובדים בכל השמות הללו: **קשיא צהמה וכלים.** דקמני ממני יש כזה משום ביומו תמן שכיר ומשום לא תלין ור' יוסי בר' יהודה סבר אין צהן אלא משום לא מעשוק דמשה תורה ואפילו משום ביומו וגו' דמקיץ ליה לא: **גר מושב יש צו משום ביומו תמן שכיר.** וכל שכן משום לא מעשוק שכיר דבגויה כתיב בשערין: ואין צו משום לא תלין. דתורת כהנים דמ"ב. והאי דנקט הני משום דמפרשי בהו שכיר יוס ושכיר לילה וה"ק יש צו משום ביומו תמן שכיר דמשמע גבי שכיר לילה ואין צו משום שכיר יוס: **גמר שכיר שכיר.** כתיב הכא לא מעשוק שכיר וכתיב בשכיר יוס לא תלין פעולת שכיר מה כאן גר מושב צהמה וכלים איתרביא אף בתי"כ נמי גר מושב צהמה וכלים: **לא גמר.** הלכך דתורת כהנים ליתנהו לא צהמה וכלים ולא צהן. **מושב:** משום דביומו תמן דלעיל ליחייב דהך דמקיץ ליה דבקרלא דלעיל כתיב מארץ: **להקדים עני לעשיר.** נשכרו שני פועלין אחד עמי ואחד עשיר ואין צדו ליתן אלא לאחד מהן העני קודם: **אביון.** מעונה מעני ולשון אביון האוצה ואינו משיג מה שנשפו מתאוה לכל טוב. ואשמעינן קרא דעני קודם לאביון משום דעני כסוף למתבעיה אף על גב דלרץ: **אבל אביון.** הורגל לבושם ולא כסוף למיתבעיה: ואי אשמעינן עשיר. דלקדמיה עמי משום דלא תרץ ליה העשיר לשכר כמו העני: **אבל אביון דלרץ ליה.** טפי מעני אימא דליקדמיה לעני קמ"ל דעני קודם דלרץ ליה וכסף למיתבעיה: **וסגל דידן.** וכן דבי רבי ישמעאל דלמרו תריויהו צהמה וכלים אכולהו וגר מושב לית להו (ס) דמ"כ אי גמיר ג"ש אפילו גר מושב נמי ליחייביה משום שכיר יוס: **אסך.** קרא ימירא הוא: **שפעולתו אסך.** ואפילו צהמה וכלים: **רעך.** בהן דתורת כהנים כתיב לא מעשוק את רעך: **עשוק.** שכר שכיר: גולו. גזילה ממש: ור' יוסי האי אסך מאי עביד ליה. דמריצי מיניה תנא דידן צהמה וכלים אף על גב דגזרה נפשו. כל שיעבד עצמו עליו: ואידך

מאריך פרט לאחרים. תימה אמאי אינטרין מאריך למעוטי עכו"ם מגר מושב נפקא דלוקא גר מושב ולא עכו"ם ועוד תימה אמאי אינטרין למיכתב גר דקא מגר מושב נפקא דכ"ש גר דקא וליכא למימר דאי לאו דכתיב גר

גבר דקא דשערין לא משמע אלא גבי מושב שכולל נבילות דומיא (דברים יד) דלגר אשר בשערין תחננה ואכלה: **מוגרך** זה גר צדיק. תימה אמאי אינטרין למימר גר דקא דמאריך נפקא דגר דקא אריך לכה"כ לרבי יהודה ולרבנן דפליגי צהנוכל (ב"ק דף פ. וסו) גבי אין לעבדים בושם דיש לו אחוה ואריך הוא בנפשו וי"ל דשאי הכא דכתיב מאריך דמשמע ממוכר שזאריך כדדרשין ב"ק (דף פח.) מקרב אריך אי נמי מאריך ולא כל אריך כדדרשין קדושין (דף טז:) מן העוף ולא כל העוף והוא ממעטינן גר אי לאו דכתיב גרן אבל צהמהו נשך (לעיל דף עא.) גבי רבית דדרש גר זה גר דקא קשיא לרבי אמאי אינטרין פשיטא דמה לי ישראל מה לי גר דקא וכי בכל המנות אין גר דקא בכלל ישראל וכן קשה דזימנין כתיב לאזרח ולגר וזימנין דלא כתיב ומ"ש:

בל שבארצו. ולא מוקמינן ליה למעוטי חוזה לארץ דחוזה הגוף היא ואינה תלויה בארץ: **ורבי יוסי ברבי יהודה לא יריף שכיר שכיר.** ובפ"ק דקדושין (דף יד: וסו) דלא משכח תנא דלא ירף שכיר שכיר היינו דוקא גבי עבד עברי משום דסבר דההוא דהכא לא מופנה והאי מופנה: **ואי אשמעינן גזל משום דמ"ב מרה.** לא היה צריך להאי לריכותא דאי לא כתיב אלא חד אפילו לא תגזול היה מוקמינן לה בעשוק דמשמע ביה קרא כדלמך צהמהו נשך (לעיל סא.) וסו ד"ה לעבור) אבל השתא דכתיבי תריויהו מוקמינן לה בגזול עובד כוכבים כסא אינו ענין אלא משום דמשכח לריכותא אפי' מיעטיה כדלמך תגזול לא היה שמעינן עשוק: **ורבי יוסי בר' יהודה האי לא תלין ארך מאי עביד ליה.** תימה דכתיבי צריייתא דריש מיניה כמה דרשות ומלאתי כתוב כמדומה צתוס' רבינו אלחנן דהכא משכיר קבשי מאי עביד ליה דהוי ליה למיכתב לא תלין פעולתו אריך:

לכצור אשכול אחד. היינו שכיר שעות נראה לרבי דאינטרין למיכתב משום דשכיר משמע שכיר יוס או חזי יוס שאין רגילות להשכיר פועלים אלא ליוס או לחזי יוס אבל לכל דהו לא אי נמי אינטרין לאשמעינן דאפילו שכרו לצור אשכול אחד ואכלו אפילו הכי עובר עליו:

אשמעינן עושקו משום דלא אתא לידיה אבל גזלו דאתא לידיה אימא לא צריכא ורבי יוסי ברבי יהודה האי לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר מאי עביד ליה מובעיא ליה לכדרב אסי דאמר רב אסי אפילו לא שכרו אלא לכצור לו אשכול אחד של ענבים עובר משום כל תלין ואידך² מואליו הוא נושא את נפשו נפקא דבר המוסר נפשו עליו

זהו לא גמיר: אלא לצור אשכול אחד. כלומר שכיר שעות: מואליו הוא נושא אס ואידך

ואיך ההוא מיבעי ליה לנדחיה... להענישו כאילו הוא נוטל את נפשו כדתינו וכו' ומסקנה כל הכוזב שכן שמר וכו': ולאיו הוא נושא... כל עלמו הוא מוסר נפשו עליו לעלות ככנש גבוה וסיכן עצמו ליפול ולהתלות בזלילן כשעלה עליו למסקן זימים ולגדור תמרים ומסר נפשו עליו למיתה שמה יפול מן הכנש ואם מן האילן: ה"ג

ד"ל ולאיו הוא נושא אס נפשו... ופליגי בהא רב הוגא ורב חסדא בשמעתמא דקרא מד אמר נפשו של אמר נפשו של גולן לך התמוז שגורס מיתה לעלמנו: וקצט. וגולא את גזליהם ומה יקבע מהן את נפשם שגורמיהם הגוללים רעה לעלמנו: אל הגול דל כי דל הוא ולל סודא וגו'. אף אם דל הוא ואין לו עור אלל בעל גזילה. והוא אחד מארבע נשונות שבי משמש בהון) אס: דהשפא. לאחר גילה דיינו גולן: משום דנטלו נפש. והכי משמע וקבע את קבעיהם נפש את אשר קבעו את נפשם מהם: לרעפול. ולא מדעתו: חזור. השמיר אלל בעל גזילה אס לא נתן התנוני ותחייב בעל הבית לשלם: אינו בטורס לעבור. כלומר אין לו עליו כלום שיהא עליו בתורת דמים שום עבירות שכו שמיר: קבלנות. אומן שקיבל עליו לעשות מלאכה בך וכן ולא לשכירות ימים: אומן קונה כשנה כלי. חזכה במה שהשכימו ומשום קבלנותו יואל לו וכשמחירו לו הרי הוא מוכר לו שנה שהיה לו בתוכו: הלואה היא. ולא שם שכירות עליה: בגרדא דסרבלא. פולקיי"ר בלע"ה: שאין כאן שנה כלי שאם היה מניחו כמות שהיא היתה מתקיימת הרבה יותר מעתה: לרכושי. שהיא רך: היינו שכיח. דאיכא דינחא ליה כהכי מפני שמחמת יומר יש נוי בדר: אלל לביעשי. אלל לעולם לאו בגרדא אלל בתיקון הראשון שקורין פוליי"ר כשנה מבית הגרדי נוטשין אותו בגוליס במוך כלי עץ נמים וקרקע הראויה בך. מיהו לא תקבלנות עסקין אלל בשכירות בין יצמי זבין לא רעהו שכו לפי מנין נטישותיה כן וכן נטישות בך וכן מעות. דאגרי לביעשי למחצון נטישות: הלכות

תורה אור השלם

- 1 ביזמו תמן שכו ר"א
- 2 אל תגול דל כי דל הוא ולא יקרא בשער: משלי כב כב
- 3 כי דל ריב ריבם וקבע את קבעיהם נפש:
- 4 פן ארחות כל בצע בצע את נפש בעליו יקח: משלי א יט
- 5 לא תעשק את רעך ולא תגול לא תלין פעלות שכו אתך עד בקר: וקרא יט י

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא ק"ב

חוזר עליו או אינו חוזר עליו. היכא דאל לאני פוטרך לגמרי אפי' לא יתן לי פשיטא דאינו חוזר דאם לא כן בכל מחילה בעלמא תביע ליה אי צעי קנין או לא והיכא דאל נמי אינו פוטרך אס יפרע לי שולחני פשיטא דחוזר כיון דאין שולחני רוצה ליתן לו והכא מיירי כשחומר ליה הפועל סתמא פשיטא על שולחני ומביעיה ליה מי אמרי' דלדעתמא דהכי סמך אס יתן לו או דלמא לגמרי פוטרו אפילו לא יתן לו וכו' פשיטא שלא פטרו לגמרי אלל דוקא אפי' יתן שהרי שולחני יכול לחזור בו פשיטא דחוזר כיון שאין לעגל הבית בידי לא פקדון ולא מלוה וכיון דיכול לחזור מסתמא לא פטרו לגמרי דלאו בשופטי עסקין וכו' לעולם איכא למימר פטרו לגמרי ומתחייב לו שולחני מדין ערב דשמשמכו השולחני הוי כחומר סמוך עלי ופטרו בעל הבית לגמרי וה"ה דהוא מצי למיבעי אס השולחני יכול לחזור בו אס לאו דהא דהא מליא והשטמא מוכח דמחילה אינה זריכה קנין דע"כ הכא בלא קנין איירי דקנין לא שייך אלל כשפטרו לגמרי דהיא ואפי' לא פטרו לגמרי בפירוש כיון שהקנה לו דומה ודאי שלפטרו הקנה לו דאם לא כן מאי זריך קנין ופטרו דהיא פשיטא דאינו חוזר דכפרישית ובהא לא מיבעיא ליה אלל דדאי בלא קנין איירי ומיהו מלינו לפרש דהכא איירי כשחומר ליה דהיא אינו פוטרך אס יתן לי ואס לא אחזור עליך ופליגי כל זמן שלא חוזר בו שולחני אס יכול לחזור על צעה"ב ולוא הפירוש נמי יש להוכיח קמ"ה דמחילה אינה זריכה קנין מדחומר רב ששת אינו חוזר אלמא פוטרו כל זמן שירצה שולחני לפרוע לו ובלא קנין מיירי דבקנין אפילו רצה מודה ועוד י"ל דפלוגתא דהכא לא שייכא מדי למחילה דלכ"ע פועל חוזר על צעה"ב ולא פליגי אלל לענין בל תלין כשחומר בו מיד ציוס ראשון על צעה"ב דלרב ששת אינו חוזר עליו לענין להחמיצ בכל תלין כיון דניתק שעה אחת ממנו כשעמד אלל שולחני שוב אינו חוזר לאיסור בל תלין ורצה אמר כיון דמוך זמנו חוזר הוה כדמעיקרא ודייק רבה ממתניתין דקמתי המחיה אלל שולחני אינו עובר עליו משמע דוקא כל זמן שעומד אלל שולחני הוה מיהדר הדר

עין משפט נר מצווה

קבא א מ"י פ"ה מהל' שכימות הלכה ב סג' לאון קפה טושי"ע ח"מ סי' פ"ג ע"ג וק"ב ב ע"י ר"מ הלכה ב ד טושי"ע שם ע"ג פ"ג
 קבא ד מ"י פ"ה מהל' שכימות הלכה ב סג' ע"ג טושי"ע ח"מ סי' פ"ג ע"ג וק"ב ב ע"י ר"מ הלכה ב ד טושי"ע שם ע"ג פ"ג
 קבא ד מ"י פ"ה מהל' שכימות הלכה ב סג' ע"ג טושי"ע ח"מ סי' פ"ג ע"ג וק"ב ב ע"י ר"מ הלכה ב ד טושי"ע שם ע"ג פ"ג

לעזי רש"י

פולקיי"ר [פולקיי"ר].
 קריד: פולקיי"ר [פולקיי"ר].
 דר (לנחמה).

מוסף רש"י

אל תגול דל כי דל הוא... ח"מ סי' פ"ג ע"ג וק"ב ב ע"י ר"מ הלכה ב ד טושי"ע שם ע"ג פ"ג

ואיך ההוא מיבעי ליה לנדחיה ואלויו הוא נושא את נפשו מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו דבר אחר ואלויו הוא נושא את נפשו אבל הכובש שכר שכיר כאילו נוטל נפשו ממנו רב הוגא ורב חסדא חד אמר נפשו של גולן וחד אמר נפשו של גולל מאן דאמר נפשו של גולן דכתיב י"ל תגול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער וכתיב כ"י ה' יריב ריבם וקבע את קבעיהם נפש ומ"ד נפשו של גולל דכתיב יכן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח ואיך נמי הכתיב את נפש בעליו יקח בעליו דהשתא ואיך נמי הכתיב וקבע את קבעיהם נפש מה מעם קאמר מה מעם קבע את קבעיהם משום דנטלו נפש: אימתי בומן שחבתו לא תבעו אינו עובר עליו: ת"ר לא תלין פולת שכיר יכול אפילו לא תבעו ת"ל אהך לדעתך יכול אפי' אין לו ת"ל אתך שיש אתך יכול אפי' המחיה אצל חנוני ואצל שולחני ת"ל אתך ולא שהמחיה אצל חנוני ואצל שולחני אינו עובר: איבעיא להו חוזר או אינו חוזר רב ששת אמר אינו חוזר ורבה אמר יחוזר אמר רבה מנא אמינא לה מדקתני אינו עובר עליו מעבר הוא דלא עבר הא מיהדר הדר ורב ששת אמר מאי אינו עובר אינו בתורת לעבור: בעו מיניה מרב ששת קבלנות עובר עליו משום בל תלין או אין עובר משום בל תלין אומן קונה בשבח כלי והלואה היא או אין אומן קונה בשבח כלי ושכירות היא אמר להו רב ששת לעובר והתניא אינו עובר התם שהמחיה אצל חנוני ואצל שולחני נימא מסייעא ליה ההנהותן מלידתו לאומן גמרה והודיעו אפי' מכאן ועד עשרה ימים אינו עובר משום בל תלין נתנה לו בחצי היום מששקעה עליו כמה עובר משום אמאי עובר אמר רב מרי בריה דרב כהנא בגרדא דסרבלא למאי יהבה ניהליה לרכושי: בגרדא דסרבלא למאי יהבה ניהליה לרכושי שכו

וחוזר לאיסורו דאי לא הדר לאיסורו הוה ליה למיתני אינו יכול לעבור עליו ולא דמי להא דקתני אחר זמנו אינו עובר עליו ולא קמי אינו יכול דהתם היכא למיטעי ורב ששת דמי דאינו בתורת לעבור עליו כלל אפילו יחזור בו ומיהו צירושלמי דשנעוהו גבי חנוני על פניו דנשבעין ונעלין מעבל הבית קאמר דדוקא כשלא העמיד לפועלים אלל חנוני אלל העמדם אלל אין בעל הבית חייב לפועלים כלום ומפרש רב אלפס דירושלמי אחי אליצא דרב ששת וספר כמותו אלל מ"מ לידן קי"ל כרבה ומוקי יהיא דלא פליגי לענין בל תלין אלל לענין אס כריך בעל הבית לשלם לפועלים אס לאו וכן משמע בפ"ק דקדושין (דף ע"ט. וס) דמחילה אינה זריכה קנין גבי עברי דקאמר למה לי שטרח לימא ליה באפי תרי זיל אמר רבא זאת אומרת עבד עברי קמי והרב שמתל על גרעונו אין גרעונו מחול משמע דאי לא דגופו קמי לו היה יכול למחול ובלא קנין איירי דבקנין לא היה זריך שטר דאפילו עבד כנעני קונה בעלמא בחליפין כדמוכח בהשולח (גיטין דף ט"ו. וס) דקאמר שקל כומתא ושדל בה ושאר קניי הא וקניי נפשו וקאמר דלא עשה ולא כלום משום דהוה בעליו של מקנה אלל אי הוה בכליו של קונה הוה קניא נפשה בחליפין וכן בפרק הנושא (מבוצה דף קד.) אמרין דלאחר כ"ה שנה אדה כחצוהתה משום דמסתמא מחלה וכו' דלא עשה שום קנין דבקנין לאלתה נמי אדה כחצוהתה ומדאמר לעיל בחצוהתה נשך (דף ע"ט.) תן עגל גבי קרקע והפטר ובפרק הזורק בגיטין (ב"ק דף ק"ט. וס) ורזוק לי והפטר אין ראהי דליכא למימר דליירי דקנין ואלו להקשות מה"ג שפירש בפ"ק דסנהדרין (דף ו. ד"ה זריכה) גבי פשרה זריכה קנין דשניהם זריכין קנין המוחל כריך להקנות שמחל לו והמשלם כריך להקנות שישלם לו החצי דשאי פשרה משום דדמי למחילה בעטות שאילו היה יודע שהיה זוכה בדין לא היה מוחל ולהכי זריכה קנין דאלים טפי ומהאי טעמא נמי איכא מאן דבעי ג' ולא סגי בצ' משום דדמי למחילה בעטות כל שכן אס לא נפרש כמו שפירש בהלכות גדולות אלל הקנין עושין קודם שיממשו סייקיימו דברי הפשטים דבלא קנין יוכלו לחזור בהן כשישמעו הפשרה דלא לא קשה כלום: אומן קונה בשבח כלי אמר ר' עובר. פי' יש ענין שעובר בלוי היכא דליכא שנה כלי כמו בשליחא דאגרתא או דאגריה לנטעשי אלל רב ששת סבר שפירא קונה בשבח כלי כדמוכח בהגולא קמא (ב"ק דף ק"ט. וס) ופ"ה שם ד"ה דאגריה) דקאמר התם לימא רב ששת פליגא אדרב יאמי דאמר אומן קונה בשבח כלי אמר רב אשי בר חמא דרב ששת בשליחא דאגרתא והנך דבעו מרב ששת לא הזכירו בצעיימין אומן קונה בשבח כלי אלל סתם שאלו קבלו עובר בכל תלין או לאו והגמרא הוה שאומר אומן קונה כו' שלפי הפשט בו תליא דבעיה ולהכי קאמר נמי לימא מסייע ליה שהיה סבור הגמרא דהא דהא מליא ורב ששת שהשיב עובר כסר דאין אומן קונה: וע"י ח"מ סי' פ"ג ע"ג וק"ב ב ע"י ר"מ הלכה ב ד טושי"ע שם ע"ג פ"ג

פולקיי"ר נגידים (ס"ט).
 לברשושי. פלאח"ס בע"מ.
 ושכרו לרעה והתנה עמו
 סתם הדריכות, כל דריכה
 בנעט. דשכיר יום הוא ולא
 קבלן דליקיי כשבתא (ס"ט).